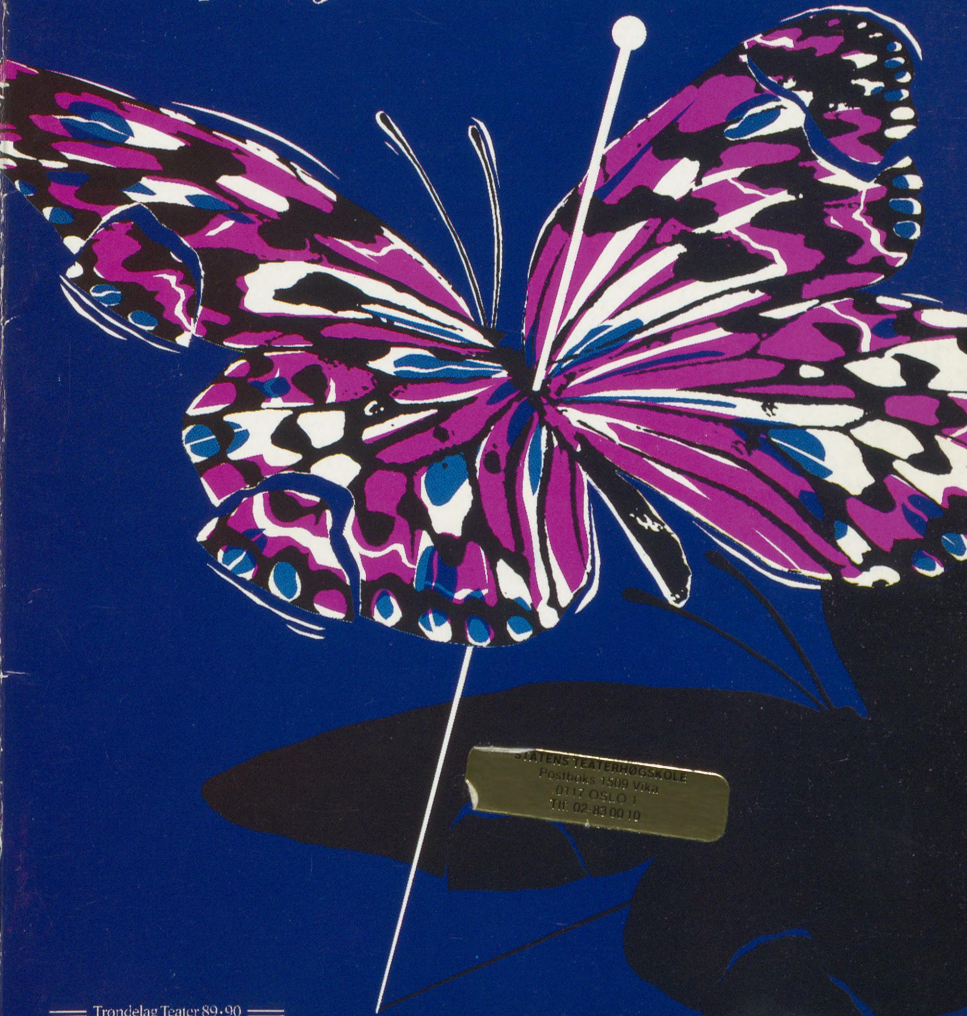

Noen
Sommerkvelder
på jorden AV AGNETA PLEIJEL

Trondelag Teater 89-90
TEATRET

HOVEDSCENEN FRA 29. NOVEMBER

NOEN SOMMERKVELDER PÅ JORDEN

av Agneta Pleijel
oversatt av Svein Selvig.

De som er med:

Mamma Karna

Eva Lunde

Hennes døtre:

Gertrud

Gerdi Schjelderup

Magda

Kine Bendixen

Ulrikke

Mona Jacobsen

Deres menn:

Fredrik, gift med Gertrud

Sigurd Werring

Bror, gift med Magda

Svein Wickstrøm

Tomas, samboer til Ulrikke

Lars Øyno

Familiens yngste:

Tanja, Gertrud og Fredriks datter

Anne Sørensen

Regi

Hilde Andersen

Scenografi og kostymer

Kari Gravklev

Lysdesign

Trygve Olsen

Musikalsk konsulent

Henning Sommerro

Sminke og parykker

Ragnhild Bugten

Inspisient

Bjørn Olufsen

Rekvisitør

Per Kristian Solbakken

Sufflør

Gerd Berntsen

Lyd

Jan-Emil Indergaard

Foto fra prøvene

Roar Øhlander

Plakat/programomslag

Tor Brovold

Program

May Selmer

Ansvarlig utgiver

Helle Ottesen

Kulisser og kostymer er produsert i teatrets egne verksteder.

Fotografering og lydopptak under forestilling er ikke tillatt.

Når Magda i stykket øver i skogen, er det Frode Hoff vi hører – i et utdrag av Wilhelm Stenhammars Romance i f-moll, opus 28.

Øvrige musikkutdrag:

Pastoralesuite, opus 19 og

Lyrisk fantasi for lite orkester av Lars Erik Larsson,

Stockholms Filharmoniske Orkester under ledelse av Ulf Björilin

Sekretærens stemme på bånd: Gørli Mathisen

Rettigheter: Folmer Hansen Teaterforlag

NORGESPREMIERE 29. NOVEMBER 1989

209 12 8332

Kjære publikum!

«Noen sommerkvelder på jorden» er et stykke dramatikkk hvor vi lett gjenkjenner livet i kunsten. Dette stykket går direkte inn i vår egen virkelighet og i vår egen tid.

Den svenske forfatteren Agneta Pleijel tar for seg de mest grunnleggende spørsmål i våre liv.

Hvordan lever vi i forhold til dem som står oss nær og dem som vi elsker?

Hvordan tar vi vare på hverandre, hvordan omgås vi vår egen virkelighet og hva slags kår gir vi kjærligheten, sannheten, ansvarsfølelsen og moralen?

Jeg tror at denne forestillingen kan si oss noe vesentlig om disse spørsmålene, og håper at dere alle vil få en fin opplevelse i teatret.

Helle Ottesen

Helle Ottesen
Teatersjef

Mona Jacobsen og Lars Øyno

Mona Jacobsen

LIVET

Jag, min egen fånge säger så:
livet är icke våren, klädd i ljusgrön sammet,
eller en smekning, den man sällan får,
livet är icke ett beslut att gå
eller två vita armar, som hålla en kvar.
Livet är den trånga ringen som håller oss fången,
den osynliga kretsen, vi aldrig överträda,
livet är den nära lyckan som går oss förbi,

och tusende steg vi icke formå oss att göra.
Livet är att förakta sig själv
och ligga orörlig på botten av en brunn
och veta att solen skiner däruppe
och gyllene fåglar flyga genom luften
och de pilsnabba dagarna skjuta förbi.
Livet är att vinka ett kort farväl och gå hem och sova . . .
Livet är att vara en främling för sig själv
och en ny mask för varje annan som kommer.
Livet är att handskas vårdslöst med sin egen lycka
och att stöta bort det enda ögonblicket,
livet är att tro sig vara svag och icke våga.

Edith Södergran

Eva Lunde og Anne Sørensen

Agneta Pleijel:

ALLSIDIG FORFATTER MED SUKSESS

(Foto: Ulla Montan)

Agneta Pleijel er 49 år og bor i Södermalm i Stockholm sammen med sin polske mann, som er journalist. Hun ble full tids forfatter først for ti år siden, etter en lang yrkeskarriere som litteraturkritiker i ulike aviser, redaktør for kulturtidsskriftet *Ord & Bild* og kulturredaktør i *Aftonbladet*.

Siden debuten som dramatiker i 1969, har hun fått framført en rekke av sine arbeider på teatre, i TV og på film. Hun har også skrevet to diktsamlinger og to romaner. Når vi spør henne om det å skrive for ulike medier er et uttrykk for en stadig søken etter noe nytt, svarer hun bekreftende:

– Når jeg har gjort en sak, liker jeg ikke å gjenta den. Men for meg er det å skrive drama, filmmanus, poesi osv. uttrykk for noe enhetlig: Det er helt enkelt snakk om en utviklingsgang der jeg forsøker å utvide mitt språk og komme mer inn i menneskers liv og skjebne. Jeg ble ikke forfatter som 20-åring. Jeg har hatt en lang læretid, og jeg måtte forsørge meg selv underveis.

– Hva er spesielt ved å skrive for teatret?

– At man overleverer et materiale til andre, som så arbeider videre med det og fyller det med sine livserfaringer. Det var i mange år et «kick» for meg å se hvordan mine stykker ble oppført. Hele tiden har jeg samarbeidet nært med teatrene som har satt opp mine skuespill – jeg har nesten alltid fulgt prøvene. Av samme årsak var jeg regiassistent under filmminnspillingen av «Berget på månen», som jeg skrev i 1983.

Vi snakker med Pleijel over telefonen en lørdag formiddag i november. Hun beklager at

*Gerdi Schjelderup og
Svein Wickstrøm*

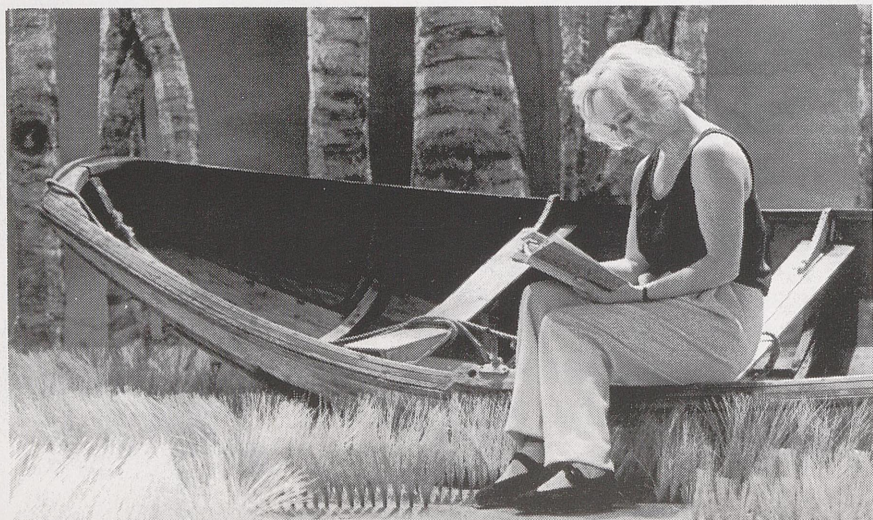
hun ikke får anledning til å overvære Nor-
gespremieren på NOEN SOMMERKVEL-
DER PÅ JORDEN. Lanseringen av hennes
siste roman («Hundstjärnan») og vervet som
forkvinne i den svenske PEN-klubben gjør
at hun ikke kan reise bort.

– Hvordan ble NOEN SOMMERKVEL-
DER PÅ JORDEN til?

– Jeg hadde samarbeidet med instruktøren
Lennart Hjulström i flere år. Han hadde satt
opp fire av mine skuespill, og jeg hadde også
skrevet et filmmanus for ham. En dag ringte
han meg fra Folkteatern i Göteborg og for-
talte at de hadde hatt prøver på Tsjekhovs
«Tre søstre», og han spurte om jeg kunne
skrive en moderne versjon av «Tre søstre».

Han visste at jeg hadde to søstre, og jeg
brukte av mine egne erfaringer. Ikke på den
måten at min familie var modell for karakte-
rene i stykket, men jeg brukte de mønstre
som finnes i en slik familie. Poenget var å
finne ut – hva har skjedd med søstrene, der
de treffes igjen i voksenalder, etter at de har
skaffet seg et yrke, stiftet familie og fått
barn? Mye har forandret seg på de 100 år
som har gått siden Tsjekhov skrev sitt skue-
spill, og jeg var veldig klar over at jeg ikke

Mona Jacobsen

måtte forsøke å etterligne ham, forteller Agneta Pleijel.

NOEN SOMMERKVELDER PÅ JORDEN hadde urpremiere på Folkteatern i Göteborg i 1984. Deretter er det spilt på Malmö Stadsteater, Dramaten, Riksteatern m.fl. En filmversjon kalt «Sommerkvelder» ble laget i 1987. To danske teatre har satt opp stykket, og det er solgt til Tyskland. Pleijel forteller at publikum overalt har reagert svært entusiastisk på stykket, men at kritikken har vært blandet. En del anmeldere vet tydeligvis ikke hvordan de skal takle blandingen av humor og sterke følelser som fins i det.

– Er det vanskelig å få svenske teatre til å spille ny, svensk dramatik?

– Personlig har jeg ikke følt det, tvert imot har jeg vært etterspurt av dem jeg har samarbeidet med. Dermed har jeg hele tiden visst hvor mine stykker skulle settes opp, og jeg har sluppet å skrive uten å vite hvor mitt manus ville havne. Jeg kan ikke svare for andre forfattere. Jeg vet at mange av dem protesterte mot manglende interesse for nyskrevet dramatik ved teatrene tidlig i 80-åra, men akkurat nå ser jeg at det er en sterk interesse for å spille svensk, sier Agneta Pleijel.

S.Aa.

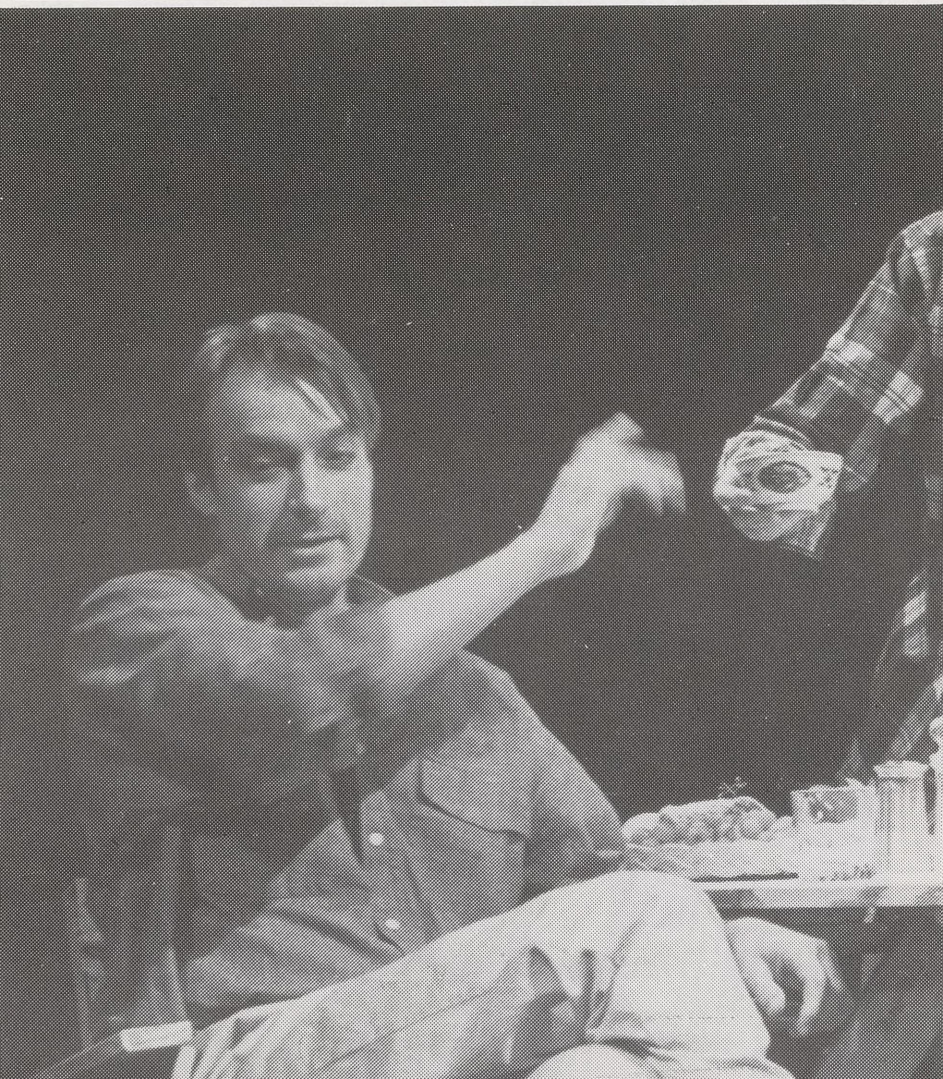
Anne Sørensen og
Lars Øyno

Med støtte fra Norsk Kulturråd gir Trøndelag Teater et utdanningsstipend til unge dramatikere — for at de skal gjøre seg bedre kjent med teatrets virkemidler og muligheter. Ingeborg Eliassen er for tiden på den såkalte «tremånederskontrakten», og har blant annet fulgt prøvene på kveldens forestilling.

OM EN PROSESS

«Ganske interessant å høre hva folk sier for å slippe å si det de mener. De sier «deilig vær» eller «kom og gi meg en klem» og mener «dra til helvete», sier Ulrikke i *dette stykket*. Dette er noe av det som er vanskeligst for en dramatiker å lære. For slik er vi, — for det meste. Vi har ordene som et ganske nyttig middel til å forstå og bli forstått. Men de er alltid farget av det vi ikke tør si eller noe vi ikke vet at vi samtidig sier. Vi holder hverandre på armlengdes avstand. Det må

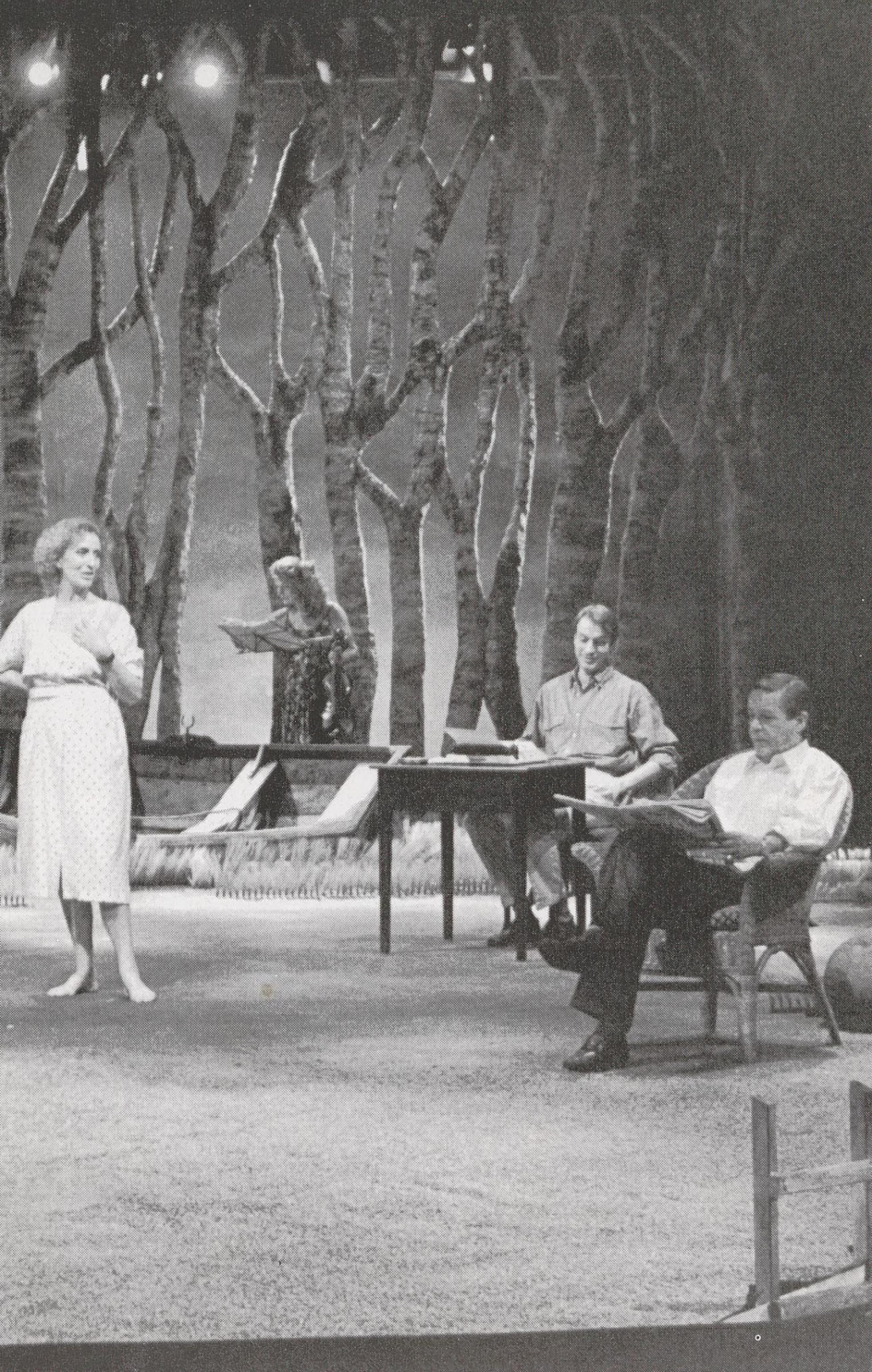
ikke bli for nært. For hvem er vi? Og hva vil vi? «Og alt dette virvaret bare for å tore å elske og bli elsket!» sier Karna, en av de andre kvinnene i stykket.

Jeg er dramatiker. Det vil si at jeg forsøker å lage utgangspunkter for det som skuespillere seinere skal gjøre levende på scenen. I Norge finnes det ikke noen skole hvor dette kan læres. Derfor er jeg glad for at Trøndelag Teater har gitt meg lov til å sitte i salen og følge det arbeidet de har gjort med «Noen sommerkvelder på jorden».

*Lars Øyno, Sigurd
Werring og Eva Lunde*

Jeg har fått se hvordan skuespillere og instruktør har dukket ned i teksten og alltid kommet opp med noe nytt. Hvordan hvert eneste ord, hvert komma, hver tankestrek får betydning når skuespillerne skal finne fram til den personen de skal gi liv til.

Når en forfatter skriver ei bok er prosessen avslutta når manuskriptet er ferdig. Når et teatermanuskript er ferdigskrevet er det bare begynnelsen på en prosess. Da tar skuespillerne, instruktøren og scenografen over. Og sammen med dem en hel rekke mennesker som fyller nødvendige, men ofte usynlige oppgaver.

Et godt manuskript er kimen hvor alt ligger skjult. Alle disse menneskene tar av sine egne erfaringer. Både reint faglig, men også erfaringer fra sine egne liv. Slik hjelper de kimen fram til den levende organismen som ei forestilling er.

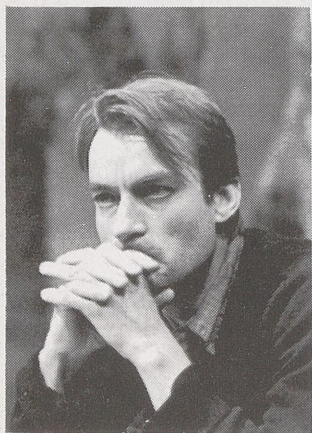
I «Noen sommerkvelder på jorden» møter vi levende mennesker. Mennesker vi kjenner. Vi møter oss selv eller noen vi er glad i.

Hvordan har *du* det?

Vi fortsetter. Vi har våre gjøremål. Vi bøyer av. Brått innhenter livet oss. Det floker seg til. Vi må velge. Eller det overrumpler oss. Et knyttneveslag i mellomgulvet. Smertelig. Men i smerten kjenner vi at vi lever.

Takk til Trøndelag Teater som støtter meg i min prosess, mot mitt mål, å bli en bedre dramatiker.

Ingeborg Eliassen

Bildene:
Øverst: Svein Wickstrøm, i midten Anne Sørensen og nederst Lars Øyno.

Kine Bendixen.

*Agneta Pleijel -
tegnat av Berndt Petterson*

AGNETA PLEIJELS FORFATTERSKAP

- 1969 «Ordning härskar i Berlin» (skuespill;
– medforfatter Ronny Ambjørnsson)
1971 «Fredag» (skuespill; – medforfatter
Ronny Ambjørnsson)
1973 «Å, Göteborg!» (skuespill)
1975 «Herr von Hancken» (dramatisering
av Hjalmar Bergmans roman)
1977 «Hej du, himlen» (skuespill)
1979 «Lycko-Lisa» (skuespill)
1981 «Bättre och bättre dag för dag» (revy)
1981 «Änglar, dvärgar» (diktsamling)
1983 «Berget på månens baksida»
(filmmanus)
1984 «Sommarkvällar på jorden» (skuespill)
1984 «Ögon ur en dröm» (diktsamling)
1987 «Vindspejare» (roman - norsk tittel:
«Den som akter på vinden»)
1987 «Undanflykten» (TV-manus)
1987 «Guldburen» (TV-manus)
1989 «Hundstjärnan» (roman)

Lars Øyno og Anne Sørensen

NOTATER FRA PRØVETIDA

2. oktober 1989

Prøvesalen. Et rom med neonlys. Et stort bord. For enden av bordet, på høge bein, står en modell av scenen. Den står der som hovedpersonen. Flankert av teatersjefen, instruktøren og scenografen. Alle presenterer seg: inspisienten, suffløren, markedsavdeling, «sminken», dramaturgen, malersalen, rekvisitten, den faste instruktør – og jeg. På bordet ligger 23 nytrykte oversettelser av manuskriptet. Spisse blyanter og viskelær til hver. Skuespillerne leser stykket høyt. Langsomt. Vi har fått et førsteinntrykk av første akt. Vi går ut i høstsola.

Skuespillerne leser gjennom andre akt, langsomt. De leser nøytralt. Det er for tidlig å vite om et «nei» skal uttales hardt eller mykt eller på en av de tusen måtene det er å si et ord. Likevel farvelegger hver enkelt skuespiller sin rolle allerede. Jeg reflekterer over hva det får å si for denne oppsetningen at akkurat den eller den skuespilleren er valgt til en bestemt rolle. Hvor mye har de å ta av? Hvor mye er det de selv og hvor mye kan de «skape seg om» for hver ny rolle? Det blir spennende å se.

3. oktober

De snakker om stykket. Om hva personene har opplevd. Hvilket forhold de har til hverandre. Hvordan de ser på seg selv. Faren døde. «Da er det rart at . . .». Det stemmer ikke. «Hvis han døde da hun var femten år gammel, så måtte det få følger for det som står på denne siden.» De diskuterer frem og tilbake. De får ikke hull på det. Det er noe som ikke stemmer. Originalmanuskriptet hentes fram. Der står det at han «blev borte». Enkelte mennesker «blir borte» når de dør. Men ikke denne mannen. Han lever. Gudskjelov, da stemmer det. Jeg får i oppdrag å finlese originalen og oversettelsen for å jakte på flere mulige feil. Jeg finner ikke det. Ikke feil, men jeg finner at oversetteren har valgt andre ord enn de jeg ville ha valgt noen steder. Oversetteren har satt sitt preg

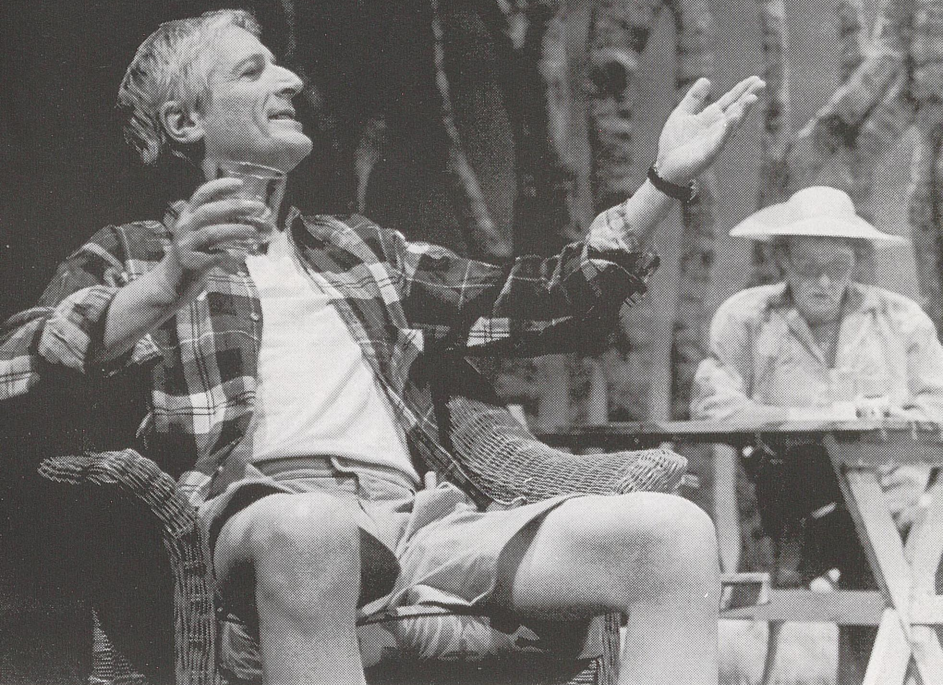

Lars Øyno og
Kine Bendixen.

på dette stykket. Noe annet er umulig, men har han preget det for mye? «Mycket, mycket, mycket mindre» er det samme som «Langt mindre». Men stemmer det at denne personen der og da ville sagt «Langt mindre»? Ville hun ha sagt «Mye, mye, mye mindre»? Språket har så mange muligheter. Det gjelder å velge riktig.

.....

De har begynt å prøve på Hovedscenen med møbler og rekvisitter, men i dekorasjonen fra et annet stykke som spilles om kveldene. Det er kun mulig å *ane* noe av stemningen i det som kommer til å bli scenebildet. Men forholdene mellom menneskene er der. De står på scenen uten kostyme, med et rosa telefonrør som jeg vet er midlertidig, som skjærer i øynene og ikke hører til i dette stykket, med sine grønnpemede manuskript i hånden. Likevel kan det de sier eller gjør gå rett i magen på meg og presse fram

*Sigurd Werring og
Eva Lunde.*

tårer i øynene. Når arbeidsdagen er over, er de slitne. Det ser jeg på dem. Men jeg er sliten jeg også, etter å ha vært vitne til det de jobber med å formidle.

.....

Nå har jeg gått tom. Nå vet jeg ikke mer om menneskene i dette stykket. Men de må jobbe videre. Scenene som bare står der og er feil. Ordene og bevegelsene er feil. Jeg hører replikkene er tomme. Nå røyner det på. «Hvorfor har hun skrevet dette? Er hun så god dramatiker som vi trodde, denne Agneta Pleijel?» «Skal vi stryke dette?» – «Vi tar det ut og ser hva som skjer.» De jobber. Instruktøren kommer med forslag. De prøver. En skuespiller har funnet noe. De tar det helt ut for å se om det er der det ligger. Når løsninga er funnet er som regel det de har strøket kommet på plass igjen. Nå skjønner jeg hvorfor alle fikk utdelt både blyant og viskelær.

.....
Så disiplinerte de er! Det må være tøft å stille seg til disposisjon slik; sin egen kropp, sin egen stemme. Noen ganger må de da være uenig i måten det skal gjøres på. Men de prøver, om og om igjen, leiter og prøver. For her er det prosessen som er viktig. En person har fått ansvaret, instruktøren. De må stole på henne. Stole på at hun vet hva hun gjør. Eller når hun ikke vet det, at hun leiter på en fruktbar måte. Før har jeg beundret skuespillere for at de kan det jeg ser de kan når de står på scenen. Min beundring er blitt større.

.....

Instruktører, det er noen merkelige mennesker. De bruker andre mennesker i arbeidet sitt. Tenker igjennom hvert enkelt lite øyekast. Skaper et mangedimensjonalt levende bilde. Hvordan klarer hun å holde styr på alt dette? Hvordan får hun det til? Hva slags merkelig drift er det som får dem til å velge et slikt yrke?

Enn dramatiker? Er ikke det et like merkelig yrke å velge?

.....

De kjører gjennom hele stykket. Mange av enkeltscenene lever. Helheten er det umulig å si noe om ennå. Men jeg merker at det er fine, fine små ting som kommer til å avgjøre hvor god denne forestillingen vil bli. Det handler om musikk, om pauser, om tempo.

.....

En av skuespillerne spør meg pent om jeg kan flytte lenger bak i salen fordi det er forstyrrende å ha meg på andre rad. De jobber med en naken, fin, erotisk scene.

Jeg skjønner godt. Jeg trekker meg.

Jeg skal komme tilbake når forestillingen er blitt mer ferdig. Se med friske øyne. Se hva som skjer når manuskriptene er borte. Når scenografen har funnet det rette telefonrøret. Når steinene er kommet på stranda. Bjørkeskogen. Gresset. Når kostymene er ferdige. Se om det har blitt det de hadde tenkt. I mellomtida skal jeg prøve å få adgang bak andre kulisser her på teatret.

Ingeborg Eliassen

*Sigurd Werring, Gerdi Schjelderup
og Mona Jacobsen*

DIGITALTID

Det høver igrunnen godt
at tida er blitt digital
slik det var før
kunne ein tru at alle ting
gikk i eit bestandig kretsløp
slik urvisaren og sola og generasjonane
alltid gikk
og kom igjen

Ingeborg Eliassen

Kari Gravklev

FORESTILLINGENS SCENOGRAF

Kari Gravklev feirer i høst 10-årsjubileum som den «fasteste» free-lance scenografen vi har hatt på Trøndelag Teater. Hun gjestet oss første gang i forbindelse med «Noen må begynne» – Ola B. Johannessens åpningsforestilling. Siden den gang har hun hatt ansvaret for noe av det mest spennende som har vært vist på våre scener. Vi nevner et utdrag av hennes meritter: «Skeiv», «Kvinnfolk», «Sommernattsdrømmen», «Cyrano de Bergerac», «Lulu», «Trollmannen fra Oz», «Hexejakt» og «An-Magritt».

I tillegg til dekorasjoner og kostymer til «Noen sommerkvelder på jorden», er det

også Kari Gravklevs scenografi våre skuespillere boltrer seg i på TMV, hvor «Gata» spilles samtidig med denne Hovedsceneoppsetningen.

Kari Gravklev er en av landets travleste og mest etterspurte scenografer. Nærmere 100 oppsetninger fordelt på de fleste av landets scener er det blitt siden hun debuterte i 1971.

Hilde Andersen.

FORESTILLINGENS INSTRUKTØR

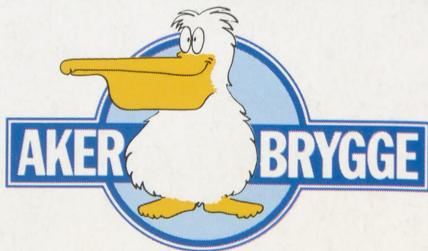
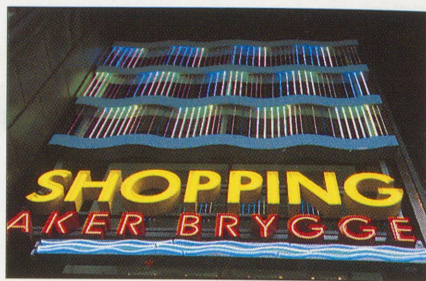
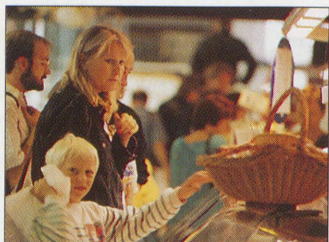
Hilde Andersen er et nytt bekjentskap for Trønder-publikummet. Hun var en av de fire første som fikk sin regiutdannelse ved Statens Teaterhøgskole, og var siden 1982 fast tilknyttet Nationalteatret. Men mellom oppgavene der, blant andre «Largo Desolato» og «Brødrene Løvhjerte», har hun gjestet de fleste av landets scener, bortsett fra sin hjemby, Stavanger.

Hilde Andersen har vært, og er fortsatt opp-tatt av ny norsk dramatikk. Samarbeidet med Cecilie Løveid har resultert i spennende prosjekter – både for radio, fjernsyn og teater. Opera har disse to også laget – «Dusj» ble blant annet oppført på Festspillene i Bergen. Interessefeltet er i det hele tatt ganske vidt – noe som har sin rot i hennes bakgrunn før interessen for praktisk teater overtok. Hilde Andersen er også utdannet cand. mag. med fagkretsen fransk, musikk og teatervitenskap. Nå er hun freelance, og skal etter denne oppsetningen igang med en dramatisering for Fjernsynsteatret.

20g128332

Aker Brygge Oslos nye bydel

Informasjonstelefon for Aker Brygge: 02 - 83 80 83